

۸۷/۱/۱۰۸۲۳۷
۸۸/۱/۲۵

صلى الله عليه وآله

۸۷/۱/۱۰/۸۲۳۴
۸۸-۱-۲۵

پژوهشکده خانواده

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته
خانواده درمانی

عنوان

بررسی مدل‌های خطی و منحنی رضایت زناشویی در چرخه زندگی مشترک

استاد راهنما

دکتر محسن دهقانی

استاد مشاور

دکتر فرشته موتابی

پژوهشگر

الناز بهاورنیا

زمستان ۱۳۸۷

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۸۸ / ۱ / ۲۱

۱۱۱۰۵۱

با سپاس فراوان از اساتید ارجمندم؛

جناب آقای دکتر محسن دهقانی که با راهنمایی‌های ارزنده خود کمک فراوانی برای پربار ساختن هرچه بیشتر این پژوهش نمودند. مایلم از ایشان به دلیل ارائه نظرات و ایده‌های نو در انجام این پژوهش تشکر نمایم. انجام این تحقیق را مدیون پیشنهادها و راهنمایی‌های هدفمند ایشان می‌دانم که باعث شد این پژوهش در عین گستردگی از هدف اصلی خود فاصله نگیرد.

و سرکار خانم دکتر فرشته موتابی که پیشنهادهای دقیق و موشکافانه ایشان کمک فراوانی به ارتقاء سطح علمی این پژوهش نمود.

و با تشکر از جناب آقای دکتر بهروز بیرشک و سرکار خانم دکتر لیلی پناغی که با دید علمی و انتقادی خود، به تنوع ایده‌های موجود در این پژوهش افزودند و انگیزه مرا به ادامه پژوهش به صورت گسترده‌تر و عمیق‌تر برانگیختند.

و با تشکر فراوان از دوستان عزیزم؛

سمیرا کرملو و راضیه خرم‌آبادی، که در طول انجام این پژوهش، با همکاری‌های صمیمانه خود رنگ تازه‌ای به معنای دوستی بخشیدند،

و دوست بسیار عزیزم، مریم عباسی که همراهی‌ها و پیشنهادهای ارزشمندش در انجام هر چه بهتر این پژوهش کمک فراوانی به من کرد.

و با قدردانی از خانم دکتر منصوره‌السادات صادقی و خانم سارا آمایه که با کمک‌های فراوان خود، مرا در انجام هرچه بهتر این پژوهش یاری کردند.

در آخر لازم می‌دانم از تمامی زوجین شرکت کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی نمایم، همکاری و درک همدلانه آنها در انجام این پژوهش گسترده، مرا به ادامه راه امیدوارتر کرد.

تقدیم بہ پدر و مادرم؛

بہ پاس زحمات بی دریغ و حمایت های بی پایانشان،

و خواهر و برادرانم؛

که سختی راه دیروزشان، روشنگر راه امروزم بود.

صفحه	عنوان
I	فهرست مطالب
VI	فهرست جداول
VIII	فهرست نمودارها
X	چکیده
	فهرست مطالب
۱	فصل اول: معرفی پژوهش
۲	۱-۱. مقدمه
۳	۱-۲. بیان مساله
۴	۱-۳. ضرورت تحقیق
۷	۱-۴. اهداف تحقیق
۷	۱-۴-۱. هدف کلی
۷	۱-۴-۲. اهداف ویژه
۸	۱-۵. فرضیه‌های تحقیق
۸	۱-۶. سوال تحقیق
۸	۱-۷. روش تحقیق
۹	۱-۸. ابزار گردآوری اطلاعات
۹	۱. پرسشنامه رضایت زناشویی اتریچ
۱۰	۲. مقیاس افسردگی، اضطراب، و استرس
۱۰	۳. پرسشنامه متغیرهای جمعیت شناختی
۱۱	۱-۹. تعریف نظری و عملیاتی متغیرها
۱۱	۱-۹-۱. متغیرهای مستقل
۱۱	۱. مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۱	۲. سن
۱۱	۳. طول مدت ازدواج
۱۱	۴. جنسیت
۱۲	۵. تعداد فرزندان

۱۲	۶. میزان تحصیلات
۱۲	۷. میزان درآمد
۱۲	۱- ۹-۲. متغیرهای وابسته
۱۲	۱. تحریف آرمانی
۱۳	۲. رضایت زناشویی
۱۳	۳. ارتباط
۱۳	۴. زمینه‌های شخصیتی
۱۴	۵. حل تعارض
۱۴	۶. مدیریت اقتصادی
۱۴	۷. فعالیت تفریحی
۱۴	۸. روابط جنسی
۱۵	۹. فرزندان و ازدواج
۱۵	۱۰. خانواده و دوستان
۱۵	۱۱. نقش‌های مساوی
۱۵	۱۲. گرایش مذهبی
۱۶	۱۳. افسردگی
۱۶	۱۴. اضطراب
۱۶	۱۵. استرس

فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش

۱۷	
۱۸	۱-۲. خانواده
۲۰	۲-۲. تعریف گذار
۲۱	۲-۲-۱. معنای گذار برای خانواده
۲۱	۲-۳. چرخه زندگی خانواده
۲۲	۲-۴. مراحل چرخه زندگی خانواده از دیدگاه‌های گوناگون
۲۳	۲-۴-۱. مراحل چرخه زندگی خانواده از دیدگاه راجرز
۲۵	۲-۴-۲. مراحل چرخه زندگی از دیدگاه سگالن
۲۶	۲-۴-۳. مراحل چرخه زندگی از دیدگاه دوال و هیل
۲۷	۲-۴-۴. مراحل چرخه زندگی از دیدگاه دوال
۲۸	۲-۴-۵. مراحل چرخه زندگی خانواده از دیدگاه مک‌کلدریک و کارتر

۲۸	۱. بزرگسال جوان
۲۹	۲. پیوستن دو خانواده از طریق ازدواج (زوج جوان)
۲۹	۳. خانواده با فرزند خردسال
۳۰	۴. خانواده با فرزند نوجوان
۳۲	۵. خانواده در میانه زندگی (جداشدن فرزندان از خانواده)
۳۳	۶. خانواده در مراحل پایانی
۳۵	۲-۵. رضایت زناشویی
۳۵	۲-۵-۱. تعاریف رضایت زناشویی
۳۸	۲-۵-۲. روند تحقیقات مربوط به رضایت زناشویی
۴۰	۲-۵-۳. عوامل موثر بر رضایت زناشویی در پژوهش‌های گوناگون
۴۲	۲-۵-۴. عوامل موثر بر رضایت زناشویی
۴۳	۱. تحریف آرمانی
۴۳	۲. زمینه‌های شخصیت
۴۷	۳. ارتباط
۵۲	۴. حل تعارض
۵۴	۵. وضعیت اقتصادی
۶۰	۶. فعالیت تفریحی
۶۱	۷. رضایت از روابط جنسی
۶۶	۸. فرزندان و ازدواج
۷۲	۹. خانواده و دوستان
۷۳	۱۰. نقش‌های مساوی
۷۶	۱۱. جهت‌گیری مذهبی
۷۹	۱۲. استرس
۸۳	۱۳. افسردگی
۸۵	۱۴. اضطراب
۸۷	۲-۶. تفاوت‌های جنسیتی در رضایت زناشویی
۸۹	۲-۷. تحقیقات بین‌فرهنگی در مورد رضایت زناشویی
۹۰	۲-۸. الگوهای خطی و منحنی در ازدواج
۹۰	۲-۸-۱. الگوی منحنی در تحقیقات مقطعی
۹۲	۲-۸-۲. الگوی منحنی در تحقیقات طولی

۹۳	۲-۸-۳. الگوی خطی در تحقیقات مقطعی
۹۴	۲-۸-۴. الگوی خطی در تحقیقات طولی
۹۶	۲-۹-۱. انتقادات وارد شده به مطالعات مقطعی
۹۷	۲-۹-۲. انتقادات وارد شده به مطالعات طولی
۱۰۰	فصل سوم: روش
۱۰۱	۳-۱. جامعه، نمونه، و روش نمونه‌گیری
۱۰۲	۳-۲. طرح پژوهش
۱۰۲	۳-۳. ابزارهای گردآوری اطلاعات
۱۰۲	۳-۴-۱. پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ
۱۰۷	۳-۴-۲. روش نمره‌گذاری انریچ
۱۰۷	۳-۴-۳. پایایی زیرمقیاس‌های انریچ
۱۰۸	۳-۵. مقیاس افسردگی، اضطراب، و استرس
۱۰۸	۳-۶. پرسشنامه متغیرهای جمعیت‌شناختی
۱۰۹	۳-۷. روش اجرا
۱۱۰	۳-۸. روش تحلیل داده‌ها
۱۱۲	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش
۱۱۳	نتایج توصیفی
۱۲۵	نتایج استنباطی
۱۲۵	۱. فرضیه‌ی اول
۱۲۶	۲. فرضیه‌ی دوم
۱۲۷	۳. سوال تحقیق
۱۵۳	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۱۵۶	تحریف آرمانی
۱۵۸	رضایت از زمینه‌های شخصیتی
۱۶۰	ارتباط
۱۶۳	حل تعارض
۱۶۴	مدیریت اقتصادی

۱۶۷	فعالیت‌های تفریحی
۱۶۹	روابط جنسی
۱۷۱	فرزندان و ازدواج
۱۷۴	خانواده و دوستان
۱۷۶	نقش‌های مساوی
۱۷۷	گرایش مذهبی
۱۷۸	استرس
۱۷۹	افسردگی
۱۸۱	اضطراب
۱۸۱	رضایت زناشویی
۱۹۰	جمع بندی
۱۹۳	پیشنهادها
۱۹۴	محدودیت‌ها
۱۹۵	منابع فارسی
۱۹۶	منابع انگلیسی

۲۱۲

پیوست‌ها

۲۱۳

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ

۲۱۷

پاسخنامه انریچ

۲۱۹

مقیاس افسردگی، اضطراب، و استرس

۲۲۱

پرسشنامه متغیرهای جمعیت شناختی

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- ۳۴ ۱-۲. جدول مراحل چرخه زندگی خانواده از دیدگاه مک گلدریک و کارتر (۲۰۰۳؛ به نقل از موسوی).
- ۱۰۷ ۱-۳. جدول پایایی زیرمقیاس‌های انریچ در تحقیقات مختلف
- ۱۰۹ ۲-۳. جدول نتایج توصیفی مربوط به جمع آوری پرسشنامه‌های پژوهش
- ۱۱۳ ۱-۴. جدول شاخص‌های توصیفی مربوط به سن گروه نمونه به تفکیک جنسیت
- ۱۱۳ ۲-۴. جدول توزیع فراوانی سن به تفکیک جنسیت
- ۱۱۴ ۳-۴. جدول شاخص‌های توصیفی سن زنان و مردان در هر کدام از مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۱۵ ۴-۴. جدول توزیع فراوانی تعداد فرزندان
- ۱۱۶ ۵-۴. جدول توزیع فراوانی زوجین در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۱۷ ۶-۴. جدول توزیع فراوانی میزان تحصیلات به تفکیک جنسیت
- ۱۱۸ ۷-۴. جدول توزیع فراوانی میزان درآمد به تفکیک جنسیت
- ۱۱۹ ۸-۴. جدول میزان درآمد مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۰ ۹-۴. جدول میزان درآمد زنان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۲ ۱۰-۴. جدول توزیع فراوانی طول مدت ازدواج بر حسب سال
- ۱۲۳ ۱۱-۴. جدول شاخص‌های توصیفی مربوط به نمرات زیر مقیاس‌ها و نمره کل رضایت زناشویی پرسشنامه انریچ
- ۱۲۳ ۱۲-۴. جدول شاخص‌های توصیفی مربوط به نمرات زیر مقیاس‌ها و نمره کل مقیاس DASS
- ۱۲۴ ۱۳-۴. جدول ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) زیرمقیاس‌ها و پایایی کل پرسشنامه انریچ در پژوهش حاضر
- ۱۲۴ ۱۴-۴. جدول ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) زیرمقیاس‌ها و کل مقیاس DASS در پژوهش حاضر
- ۱۲۵ ۱-۱۵-۴. جدول نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام برای شناسایی متغیرهای پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی مردان
- ۱۲۵ ۲-۱۵-۴. جدول نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام برای شناسایی متغیرهای پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی زنان
- ۱۲۶ ۱۶-۴. جدول همبستگی بین طول عمر زندگی مشترک و رضایت زناشویی مردان
- ۱۲۶ ۱۷-۴. جدول همبستگی بین طول عمر زندگی مشترک و رضایت زناشویی زنان
- ۱۲۷ ۱۸-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر تحریف آرمانی مردان
- ۱۲۸ ۱۹-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر رضایت زناشویی مردان
- ۱۲۸ ۲۰-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر زمینه‌های شخصیتی مردان
- ۱۲۹ ۲۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر ارتباط مردان

۱۳۰. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر حل تعارض مردان
۱۳۱. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر مدیریت اقتصادی مردان
- ۱۳۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر فعالیت تفریحی مردان
- ۱۳۲-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر روابط جنسی مردان
- ۱۳۳-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر فرزندان و ازدواج مردان
- ۱۳۴-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر خانواده و دوستان مردان
- ۱۳۵-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر نقش‌های مساوی مردان
- ۱۳۶-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر گرایش مذهبی مردان
- ۱۳۷-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر استرس مردان
- ۱۳۸-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر افسردگی مردان
- ۱۳۸-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر اضطراب مردان
- ۱۳۹-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر رضایت زناشویی کلی مردان
- ۱۴۰-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر تحریف آرمانی زنان
- ۱۴۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر رضایت زناشویی زنان
- ۱۴۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر زمینه‌های شخصیتی زنان
- ۱۴۲-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر رضایت از ارتباط زنان
- ۱۴۰-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر حل تعارض زنان
- ۱۴۳-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر مدیریت اقتصادی در زنان
- ۱۴۴-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر فعالیت تفریحی زنان
- ۱۴۵-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر روابط جنسی زنان
- ۱۴۶-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر زمینه‌های مربوط به فرزندان و ازدواج در زنان
- ۱۴۷-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر روابط با خانواده و دوستان در زنان
- ۱۴۸-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر نقش‌های مساوی در زنان
- ۱۴۸-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر گرایش مذهبی در زنان
- ۱۴۹-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر افسردگی زنان
- ۱۵۰-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر اضطراب زنان
- ۱۵۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر استرس زنان
- ۱۵۱-۴. جدول رگرسیون مربوط به تاثیر مراحل چرخه زندگی بر رضایت زناشویی کلی زنان

فهرست نمودارها

- ۱۱۴ ۴-۱. نمودار توزیع فراوانی سن به تفکیک جنسیت
- ۱۱۵ ۴-۲. نمودار سن زنان و مردان در هرکدام از مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۱۶ ۴-۳. نمودار توزیع فراوانی تعداد فرزندان
- ۱۱۷ ۴-۴. نمودار توزیع فراوانی زوجین در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۱۸ ۴-۵. نمودار توزیع فراوانی میزان تحصیلات به تفکیک جنسیت
- ۱۱۹ ۴-۶. نمودار توزیع فراوانی میزان درآمد به تفکیک جنسیت
- ۱۲۰ ۴-۷. نمودار میزان درآمد مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۱ ۴-۸. نمودار میزان درآمد زنان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۲ ۴-۹. نمودار توزیع فراوانی طول مدت ازدواج بر حسب سال
- ۱۲۷ ۴-۱۰. مدل تحریف آرمانی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۸ ۴-۱۱. مدل رضایت زناشویی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۹ ۴-۱۲. مدل زمینه‌های شخصیتی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۲۹ ۴-۱۳. مدل ارتباط مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۰ ۴-۱۴. مدل حل تعارض مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۱ ۴-۱۵. مدل مدیریت اقتصادی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۲ ۴-۱۶. مدل فعالیت تفریحی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۳ ۴-۱۷. مدل روابط جنسی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۴ ۴-۱۸. مدل فرزندان و ازدواج مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۵ ۴-۱۹. مدل خانواده و دوستان مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۶ ۴-۲۰. مدل نقش‌های مساوی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۷ ۴-۲۱. مدل گرایش مذهبی مردان در مراحل چرخه زندگی
- ۱۳۷ ۴-۲۲. مدل استرس مردان در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۳۸ ۴-۲۳. مدل افسردگی مردان در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۳۹ ۴-۲۴. مدل اضطراب مردان در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۳۹ ۴-۲۵. مدل رضایت زناشویی کلی مردان در چرخه زندگی خانواده
- ۱۴۰ ۴-۲۶. مدل تحریف آرمانی زنان در چرخه زندگی مشترک
- ۱۴۱ ۴-۲۷. مدل رضایت زناشویی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۴۲ ۴-۲۸. مدل زمینه‌های شخصیتی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
- ۱۴۲ ۴-۲۹. مدل رضایت از ارتباط زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده

۱۴۳. مدل حل تعارض زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۴. ۴-۳۱. مدل مدیریت اقتصادی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۵. ۴-۳۲. مدل فعالیت تفریحی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۶. ۴-۳۳. مدل روابط جنسی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۶. ۴-۳۴. مدل فرزندان و ازدواج زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۷. ۴-۳۵. مدل روابط با خانواده و دوستان در زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۸. ۴-۳۶. مدل نقش‌های مساوی در زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۹. ۴-۳۷. مدل گرایش مذهبی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۴۹. ۴-۳۸. مدل افسردگی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۵۰. ۴-۳۹. مدل اضطراب زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۵۱. ۴-۴۰. مدل استرس زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده
۱۵۲. ۴-۴۱. مدل منحنی رضایت زناشویی کلی زنان در مراحل چرخه زندگی خانواده

چکیده

خانواده‌ها شامل اشخاصی هستند که گذشته و آینده مشترک دارند. رابطه با والدین، همشیران، و اعضای دیگر خانواده از مراحل مختلفی که در چرخه زندگی وجود دارند، عبور می‌کند و متحول می‌شود. خانواده به عنوان سیستم پویا طی زمان، متفاوت از سیستم‌های دیگر است. در این میان بررسی رضایت زناشویی زوجین به عنوان زیرسیستم اصلی خانواده از اهمیت خاصی برخوردار است. از آنجا که این متغیر منعکس کننده عوامل روان‌شناختی و جامعه‌شناختی موثر بر ازدواج است، بررسی میزان تغییرات و عوامل موثر بر تحول آن می‌تواند کمک مهمی به افزایش درک افراد از روابط زناشویی کند. بدین منظور در این پژوهش به بررسی تحول رضایت زناشویی در مراحل چرخه زندگی مشترک پرداخته شد.

هدف از پژوهش حاضر، بررسی مدل‌های خطی و منحنی رضایت زناشویی زوجین در مراحل چرخه زندگی مشترک می‌باشد. بدین منظور نمونه‌ای با حجم ۶۰۰ نفر (۳۰۰ زوج) به صورت خوشه‌ای تصادفی از ۴ منطقه از مناطق ۲۲ گانه تهران انتخاب شد و با مراجعه به منازل، پرسشنامه‌های پژوهش به زوجین داده شد. متغیر مستقل در این پژوهش شامل مراحل چرخه زندگی، سن، جنسیت، میزان تحصیلات، میزان درآمد، و تعداد فرزندان، و متغیرهای وابسته شامل زیرمقیاس‌های پرسشنامه انریچ و مقیاس DASS می‌باشد. فرضیه‌های پژوهش عبارتند از: ۱. متغیرهای موثر بر رضایت زناشویی زنان و مردان متفاوت است. ۲. بین رضایت زناشویی و طول مدت ازدواج رابطه معناداری وجود دارد. مطالعه حاضر به بررسی این سوال نیز پرداخت: کدامیک از مدل‌های خطی و منحنی، تحول رضایت زناشویی را طی مراحل چرخه زندگی مشترک به بهترین صورت تبیین می‌کند؟

تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های رگرسیون گام به گام و رگرسیون منحنی انجام گرفت. نتایج نشان داد که در زنان متغیرهای تعداد فرزندان، استرس، و میزان درآمد، و در مردان فقط متغیر افسردگی پیش‌بینی کننده رضایت زناشویی هستند. نتایج نشان داد بین طول مدت ازدواج و رضایت زناشویی رابطه همبستگی وجود ندارد. همچنین نشان داده شد رضایت زناشویی مردان طی مراحل چرخه زندگی تغییر معناداری ندارد و از الگوی ثابت پیروی می‌کند. اما در زنان متغیر رضایت زناشویی و اکثر زیرمقیاس‌های آن به صورت منحنی تغییر می‌کنند. این یافته هماهنگ با پژوهش‌های

پیشین در مورد نوسان رضایت زناشویی طی مراحل چرخه زندگی خانواده است. محققان نشان داده‌اند که رضایت زناشویی طی مراحل چرخه زندگی از الگوی U شکل پیروی می‌کند (اورباخ و همکاران، ۱۹۹۶؛ اندرسون و همکاران، ۱۹۸۳؛ بلسکی و همکاران، ۱۹۸۶).

تبیین‌های متفاوتی برای این پدیده وجود دارد. بیشتر تحقیقات دلیل عمده کاهش رضایت زناشویی زنان را تولد فرزند عنوان کرده‌اند (گاتمن و نوتاریوس، ۲۰۰۰؛ اندرسون و همکاران، ۱۹۸۳؛ سیرز، ۱۹۷۷). تحقیقات دیگر به نقش عوامل دیگر اشاره کرده‌اند، به عنوان مثال کاهش کیفیت ارتباط زوجین (برادبری و کارنی، ۲۰۰۴)، کیفیت فعالیت تفریحی زوجین (اورتنر، ۱۹۷۵)، کاهش توان اقتصادی زوجین (کرکمن و همکاران، ۲۰۰۰). اما عدم تغییر رضایت مردان را می‌توان به دلیل عدم تغییر الگوی تحریف آرمانی مردان، تفاوت بافت اجتماعی زن و مرد، تفاوت نحوه مقابله زوجین با حوادث چرخه زندگی، و تاثیر اندک روابط با فرزندان بر رضایت زناشویی مردان دانست.

با توجه به نتایج بدست آمده در زیرمقیاس‌های دیگر، در یک جمع‌بندی می‌توان گفت دلایل عمده تفاوت الگوی رضایت زناشویی زنان و مردان شامل روند متفاوت تحریف آرمانی زنان و مردان، سنتی بودن نقش زنان، وجود فرزندان، ناپایداری بیشتر تحولی در زنان نسبت به مردان، تفاوت در میزان انعطاف‌پذیری زنان و مردان، و نحوه مقابله آنان با حوادث چرخه زندگی است. زنان و مردان طی مراحل چرخه زندگی مسیرهای متفاوتی را تجربه می‌کنند و این مساله می‌تواند در نحوه تحول رضایت زناشویی آنها منعکس شود.

فصل اول

معرفی پژوهش

۱-۱. مقدمه

ازدواج یکی از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین روابط انسانی محسوب می‌شود، زیرا ساختار اولیه ایجاد روابط خانوادگی و پرورش نسل‌های بعدی را فراهم می‌آورد (لارسون^۱ و المیدا^۲، ۱۹۹۹). ازدواج و تشکیل خانواده یک پدیده چند بعدی زیستی، روانی، و اجتماعی است. با انتخاب همسر و شروع زندگی مشترک، مرحله جدیدی از تحول بوجود می‌آید و همه تجربه‌های قبلی فرد از موقعیت‌های مختلف زندگی فردی، خانوادگی، و اجتماعی به حیطه زندگی مشترک آورده می‌شود. غنی بودن چنین تجربه‌هایی است که می‌تواند باعث ایجاد احساس رضایت از زندگی زناشویی شود. رضایت زناشویی و سازگاری همسران به منزله محور و کانون بنیاد خانواده است و می‌تواند تحت تاثیر عوامل متعددی قرار گیرد که از آن جمله می‌توان به نقش عوامل اقتصادی، اجتماعی، روان شناختی، و فرهنگی اشاره کرد (عبداله زاده، ۱۳۸۲). با پرداختن به عوامل سهیم در روابط موفقیت‌آمیز، به جای توجه بر علل شکست روابط، می‌توان اطلاعات جدیدی در

¹ Larson² Almeida

مورد ایجاد یک ازدواج موفق به دست آورد (مک‌کاب^۱، ۲۰۰۶). به همین دلیل بخش عمده‌ای از تحقیقات انجام شده در رابطه با ازدواج بر روش‌های تعامل زوج متمرکز می‌باشد (گاتمن^۲ و لوینسون^۳، ۱۹۹۲).

۱-۲. بیان مساله

ازدواج‌های همراه با نارضایتی زناشویی ممکن است کیفیت زندگی زناشویی را کاهش دهد و منبع استرس‌های قابل توجهی شود. تحقیقات نشان می‌دهد که ناسازگاری زناشویی، جدایی، و طلاق بر سلامت جسم و روان همسران و فرزندان آنها تاثیر منفی دارد و این امر به نوبه خود منجر به کاهش کیفیت زندگی زناشویی می‌شود (بارمن^۴ و مرگولین^۵، ۱۹۹۲). گزارش شده است که علت مراجعه ۵۰٪ خانواده‌ها به روان-درمانگران و مشاوران، نارضایتی زوجین از زندگی زناشویی است (بولاند^۶ و فولینگستاد^۷، ۱۹۸۷). می‌توان گفت بررسی عوامل دخیل در رضایت زناشویی با توجه به اهمیت اجتماعی این موضوع و پیچیدگی و وسعت عوامل موثر بر آن نیازمند تحقیقات مختلف است (برادبری^۸، فینچام^۹، و بیچ^{۱۰}، ۲۰۰۰).

از میان عوامل مهم پیش‌بینی کننده رضایت از ازدواج می‌توان به سن زوجین (لوینسون، کارزتسن^{۱۱}، و گاتمن، ۱۹۹۳)، طول مدت ازدواج (ماتیوس^{۱۲} و میلانویچ^{۱۳}، ۱۹۶۶؛ پاریس^{۱۴} و لاکي^{۱۵}، ۱۹۶۶)، و رضایت از روابط جنسی (یاه^{۱۶} و لورنز^{۱۷}، ۲۰۰۵) اشاره کرد. این عوامل و بسیاری از عوامل دیگر

-
- 1 McCabe
 - 2 Gottman
 - 3 Levenson
 - 4 Burmann
 - 5 Margolin
 - 6 Boland
 - 7 Follingstad
 - 8 Bradbury
 - 9 Fincham
 - 10 Beach
 - 11 Carstensen
 - 12 Matheus
 - 13 Milhanovich
 - 14 Paris
 - 15 Luckey
 - 16 Yah
 - 17 Lorenz

در مسیر زندگی مشترک رابطه زوجین را تحت تاثیر قرار می‌دهند. با وجود تحقیقات بسیار در زمینه ازدواج و رضایت زناشویی، و بررسی‌هایی که به تاثیر متغیرهایی مثل ارتباط، جنس، و سن بر رضایت زناشویی پرداخته‌اند، هنوز نیاز به مطالعاتی که به بررسی مدل‌های پیچیده‌تر برای تبیین تاثیر عوامل چندگانه بر رضایت زناشویی طی زمان بپردازند، وجود دارد (روزن-گاردن^۱، مایرز^۲، و هاتی^۳، ۲۰۰۴). پژوهش حاضر به به سنجش میزان رضایت زناشویی زوجین طی چرخه زندگی مشترک پرداخته است. نشان داده شده است که رضایت زناشویی در طول زمان، می‌تواند تحت تاثیر عوامل متفاوتی قرار گیرد. چارچوب عمده‌ای که برای تبیین نقش زمان در تحول رضایت زناشویی به آن پرداخته می‌شود، چرخه زندگی خانواده است. گاتمن و نوتاریوس^۴ (۲۰۰۰) چرخه زندگی خانواده را تاریخچه زندگی مشترک زوجین طی زمان تعریف کرده‌اند. آنها نشان دادند که الگوهای تعاملی زوجین جوان و مسن با یکدیگر تفاوت دارد. بنابراین می‌توان فرض کرد این الگوها ویژگی‌های مشخصی دارند که می‌تواند تحت تاثیر چرخه زندگی مشترک زوجین قرار بگیرد. برای شناخت میزان ثبات و تحول این الگوها، بهترین روش می‌تواند مطالعه میزان نوسان رضایت زناشویی طی زمان باشد. اما از آنجایی که امکان انجام مطالعه طولی در قالب این پژوهش فراهم نبود، به بررسی مقطعی مراحل مختلف زندگی زناشویی پرداخته شد.

۱-۳. ضرورت تحقیق

تحقیقات در مورد رضایت زناشویی طی مراحل چرخه زندگی به نتایج متفاوتی دست یافته‌اند. برخی از مطالعات منحنی U شکل را نشان دادند که با رضایت بالا در اوایل ازدواج (پیش از والد شدن)، کاهش رضایت در سالهای میانی (والد شدن)، و افزایش در سالهای آخر (پس از بزرگ شدن بچه‌ها)، مشخص می‌شود (اندرسون^۵، راسل^۱، و اسکام^۲، ۱۹۸۳). برخی تحقیقات نیز نشانگر کاهش مداوم رضایت

¹ Rosen-Garden

² Myers

³ Hattie

⁴ Notarius

⁵ Anderson